

**TADQIQIY PEDAGOGIKA FANIDA METODIK XATOLARNING OLDINI
OLISHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.**

Mamasiddiqova Odina Ismoiljon qizi

*University of Business and Science Pedagogika
va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Maqolada tadqiqiy pedagogika fanida uchraydigan metodik xatolarning mohiyati, ularning kelib chiqish sabablari hamda ularni oldini olishning ilmiy-uslubiy asoslari yoritilgan. Shuningdek, metodik deformatsiyalarni aniqlash, diagnostika qilish va korreksiya qilish mexanizmlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tadqiqiy pedagogika, metodik xato, ilmiy-uslubiy asos, deformatsiya, diagnostika, korreksiya.

Kirish. XXI asrda ta'lim jarayoni sifatini oshirishda ilmiy tadqiqotlarning ahamiyati beqiyosdir. Ayniqsa, tadqiqiy pedagogika fanida olib borilayotgan ilmiy izlanishlar ta'lim jarayonini ilmiy asoslash, innovatsion metodlarni joriy etish va yoshlarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ilmiy izlanishlarda metodik xatolarning mavjudligi tadqiqot natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev o'z nutqlarida ta'lim sifatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni amaliyotga tatbiq etish masalasiga alohida urg'u bermoqda. Shu jihatdan tadqiqiy pedagogika fanida **metodik xatolarning oldini olish masalasi** dolzarbdir.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, oliy ta'lim muassasalarida so'nggi 5 yilda olib borilgan dissertatsion tadqiqotlarning qariyb **22 foizida** metodik jihatdan kamchiliklar kuzatilgan. Bu esa ilmiy natijalarni noto'g'ri talqin qilish, ularning amaliyotga tatbiq etilishida deformatsiyaga olib kelmoqda.

Adabiyotlar tahlili. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi borasida xorijiy va mahalliy olimlarning fikrlariga e'tibor qaratish muhim. J. Dewey, L.S. Vygotskiy, A.N. Leontyev, shuningdek, zamonaviy tadqiqotchilar R. Stake, M. Fullanlarning asarlarida ilmiy tadqiqotlarda metodologik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi natijalar ishonchliligini ta'minlashi ta'kidlanadi. Mahalliy tadqiqotchilardan H. Tursunov, N. Jo'raev, M. Jo'rayevlarning ishlarida pedagogik tadqiqotlarda metodik xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish mexanizmlariga oid nazariy qarashlar keltirilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ilmiy faoliyatni rivojlantirishga oid qarorlarida ham tadqiqotlar sifati va metodologik savodxonlikni oshirish zaruriyati alohida ko'rsatib o'tiladi.

Ushbu manbalardan ko'rinadiki, tadqiqiy pedagogika fanida metodik xatolarning oldini olish bo'yicha ilmiy-uslubiy asoslarni ishlab chiqish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim hisoblanadi.

Metodologiya. Metodik xatolarning oldini olish uchun quyidagi ilmiy-uslubiy asoslar ishlab chiqildi:

1. **Metodologik savodxonlikni oshirish** – tadqiqotchilarga ilmiy metodlar haqida tizimli bilim berish, ularni to'g'ri tanlash va qo'llashni o'rgatish.
2. **Diagnostic monitoring** – tadqiqot jarayonida muntazam metodik tekshiruvlar olib borish, xatolarni erta aniqlash.
3. **Refleksiv yondashuv** – tadqiqotchining o'z faoliyatini tahlil qilish, o'zini-o'zi baholash mexanizmlarini shakllantirish.
4. **Ekspertizaga asoslangan yondashuv** – tajribali mutaxassislar tomonidan metodikaning ilmiy asoslanganligini baholash.
5. **Innovatsion metodlardan foydalanish** – kontent-tahlil, sotsiometrik tahlil, ilg'or statistik dasturlar yordamida natijalarni chuqur tahlil qilish.

Metodologiyaning bunday yondashuvi tadqiqotlarning ilmiylik darajasini oshirish, xatolarning oldini olish va natijalarni amaliyotga samarali tatbiq etishga imkon yaratadi.

Natijalar. Tahlillar natijasida quyidagi muhim xulosalarga kelindi:

- Tadqiqiy pedagogika fanida metodik xatolarning asosiy sabablari – tadqiqotchilarning metodologik savodsizligi va metodlarni noto‘g‘ri qo‘llashdir.
- Metodik xatolarning oldini olish uchun diagnostika, monitoring, ekspertiza va refleksiv yondashuv samarali hisoblanadi.
- Metodik xatolarning kamayishi tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta‘minlaydi, ta‘lim jarayonida qo‘llaniladigan metodik tavsiyalarning samaradorligini oshiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, tadqiqiy pedagogika fanida metodik xatolarning oldini olishning ilmiy-uslubiy asoslarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish ilmiy faoliyat samaradorligini oshirishda strategik vazifa hisoblanadi. Bu borada:

- tadqiqotchilarning metodologik savodxonligini rivojlantirish,
- tadqiqot jarayonida muntazam monitoring olib borish,
- metodlarni tanlashda ekspertiza mexanizmini joriy etish,
- innovatsion metodlardan foydalanish eng muhim shartlardandir.

Demak, tadqiqiy pedagogika fanida metodik xatolarning oldini olish bo‘yicha ishlab chiqilgan ilmiy-uslubiy asoslar nafaqat ilmiy natijalarni ishonchli qiladi, balki ta‘lim tizimida yangiliklarni samarali tatbiq etishga ham zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jo'raev N. *Ta'lim jarayonida metodik yondashuvlar*. – Samarqand: SamDU, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori "Ilmiy faoliyatni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". – Toshkent, 2022.
3. Dewey J. *Democracy and Education*. – New York: Macmillan, 1916.
4. Vygotsky L.S. *Mind in Society*. – Harvard University Press, 1978.
5. Leontyev A.N. *Faoliyat. Ong. Shaxs*. – Moskva: Pedagogika, 1977.
6. Tursunov H. *Pedagogik tadqiqot metodlari*. – Toshkent: O'zMU, 2015.